

و اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم م

فتویٰ د عالمانو د اسلام

6949/51A 6949/51A
په باب د ناروا کیدو

د ناحق قتلونو او بی بختمایه خونو کښ

په هر وړنو او دستخطونو د لوی لوی عالمانو او فاضلانو او

د مفتیانو او د قاضیانو د پنجاب او د هندوستان سره

په سرپرستی او اواسه تمام

د عالمجنابانم د ملک او شایرخواه د مسلمانانو د تائید کونکی

د شریعت او د پیران ببادر شکر برکت علی خان صاحب ام اقبال

لوی ۰ نه نلم د انجمن د مسلمانانو د پنجاب لاهور

په کارونه د میر و لوی سید محمد علی جهاد یو تبه واقع لاهور په او شایع شو

استفتاء

دالچھن اسلاميہ دپنجاب لاہور لہ عالمانو اولاديانو دپنجاب او دھندستان

لہ عالمان ددين اولاديان او مفتيان نہ مونہ دا پُستنه کوو۔ چہ ناحق
وژل دچا عيسائي يا دہل یونا مسلم رتکہ چہ دسرحد پہ ملکو نو کپنہ
داسی وار داتونہ دیر کپنہ پیری) پہ مذہب داسلام او پہ شریعت
کپن روادی۔ یا نا جائز او حرام دی۔ بیان کری۔ خدائی موو پُستنه

فتویٰ

پہ مذہب داسلام کپن دہریو بنی آدم ناحق وژل نا جائز او
حرام دی۔ او دابی شان لوئی گناہ دی۔ خواہ ہفہ سہری مسلمان وی
اٹا مسلمان عيسائي (فیرنگی) یا یہودی یا یامرسی (آتش پرست) یا

نه په ورسېني آيت كېن البته دوه خبرې قابل د غور وړې ورسېني
 دا چې له هغه څان نه چې وژل شې خداى تعالى حرام كړى دى كم څان
 مراد دى - بله دا چې له هغه حق نه كم حق مراد دى چې د هغه په سبب
 د محفوظ اندم څان وژل هم روا كېښودى - د ورسېني خبرې په نسبت
 اجتماع د عالماتو او فحوى د احاديث د پېښېر صاحب صلعم په دې څان نه چې له هغه
 څان نه چې وژل شې ناسروادى د هر بنى آدم څان مراد دى كه مسلمان
 وي او كه غير مسلمان وي ليكن د هغوى د حفاظت او آسمن د پاره د
 مسلمانانو له طرفت په خپله كېن د يو قسم عهد او پيمان شوې وي - پينځم
 صاحب صلعم فرمايلى دى - من قتل معاهد الا يروح رايحة من الجنة
 وان ربحها توجب من مسيرة اربعين شريفاً - رواه البخارى - مشكوة شريف
 ص ۲۹ يعنى هر چا چې شوك داسې بنى آدم و وژلو چې هغه سره عهد و پيمان
 شوى د هغه څان ته د جنت له خوشبويو نه بهر كوم باقى شي اگر كه د
 خلويسه كال او د فو د منزل لاسرى نه د جنت خوشبويي سوزندى شي -
 دا حدیست په پنځه اسرې شریف كېن دى - معا هدى كه ده فحول صيغه وي
 او كه فاجيل اده نه د هغه كس ه راد دى چې ده سره د مسلمانانو په خپله

نور خورك دی - خدای تعالیٰ فرمائی دی - کَتَبْنَا عَلٰی بَنِي إِسْرَٰئِيلَ أَنَّهُ
 مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ
 جَمِيعًا سورة مائده رکوع ۵ - یعنی مویز په بنی اسرائیلو باند دا ولیکل
 چه که چری بچای له قصاص یا بې له فساد کولو نه په ملک کښی یو سړی هم
 مړ کړ نو کو یا چه هغه وره بڼی آدم و وژل - اخرج ابن جریر عن الحسن
 انه قيل له في هذه الآية اهي لنا شيما كانت لبني اسرائيل قال اي
 والذي لا اله غيره - تفسیر دتر منثور جلد دویم ص ۲۴ یعنی ابن جریر
 له امام حسن بصری نه روایت کړی دی چه له دوی نه په اده دایا ایت په باب
 کښی پښتنه وکړه چه ولما مویز د پاره هم داسی حکم دی لکه چه بڼی
 اسرائیلو د پاره وه - دوی و وچه او خدای گو - بل شاعی خدا فرمای
 دی - وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ الْاِلَّا بِالْحَقِّ - سورة انعام رکوع ۱۹ -
 یعنی هېڅ بڼی آدم چه وژل ئی ناروادی مه وژنی مگر چه په حق سوره
 دی - د دی قسم نور هم ډیر آیتون دی چه په هغوی کښی د بڼی آدم د
 وژلو سخت هاندت کړی شوی دی - مگر مویز په سبب د طول د هغوی
 د قتل کولو خبر ورسنه کړو - ډیر ته چه آیتون تیر شول له هغوی

کړې وې (ب) یا چا نامسلمان پادشاه د اسلام ملک فتح کړی
وي او هغوی سره ئې د دواړو دود او دامن او حفاظت د پاره
عهد و پیمان کړی دی. (ج) یا دا چه یو مسلمان بادشاه چېا بل
نامسلمان پادشاه سره دغه سی نځپله کښ عهد و پیمان کړی وي
له دې پورتنی بیان نه پس اوس په دې خبره کښ بهیڅ شک نه
دی یا ټی شوی چه د سرکار انگریزی او دامیر صاحب امیر عبدالرحمن
سلمه الله تعالی په منځ کښ چه د افغانستان جائز فرمان روا دی
که د دیم قسم نه وي نو د دیم قسم معاهده خو ضرور وشوی ده
او په دې سبب سره سرکار انگریزی او دهغه خپل رعیت او
دامیر صاحب د رعیت هر یوکس ته معاهد او معاهد ویلی
کیدي شي. او هر کله چه د سرکار انگریزی او دهغه خپل
رعیت او د افغانستان وړه رعیت نه هر یوکس کښ د
معاهدې نسبت په خپله کښ موجود دی نو دا خبره یقیني
ده چه هر شک چه د سرکار انگریزی له قوم (فرنگي) یا دهغه
له رعیت نه هیڅ شک هم قتل کړی نو هغه د دې تیر شوی حدیث

کهن عهد و پیمان شوی پی - ولی چه باب مفاعله اشتراك دپاره
 دی - اودهغه فاعل او مفعول هر یو د بل قایمقام کیدی شی صاحب
 د مجمع البحار وائی و فیه من قتل معاهد الذی یقیل الله الخ یجوز
 کسرها یه و فتحها و الفتح اشهر و اکثر - وهو من کان بینہ و بینه
 عهد و اکثر ما یطلق فی الحدیث علی الذی جلد دوم ص ۳۳ له دی
 حدیث نه یقینا دا ثابت دی چه چا سره چه عهد و پیمان شوی
 پی دهغه و ژل حرام او ناروا دی او د الوی گناه دی - او دا هم د
 صاحب د مجمع البحار له کلام نه ثابت شوه چه اگر که د معاهد اطلاق
 او زیاده استعمال په ذمی کسبیری مکرر دی سره شه د وړه مخصوص
 نه دی چه هې و چا بل چاته معاهد ویل د درست نه دی - بلکه
 بی له ذمی نه په نور چا هم چه هغه سره د حفاظت او د سلامت
 عهد و پیمان شوی پی د معاهد اطلاق کسبیری بیا د عهد و پیمان
 شوه وور تونه دی (الف) دا چه چا مسلمان پادشاه د چا نامسلم قوم
 په ملک باندې فتوحات حاصل کړی وی اودهغه ملک مخلوق
 سره ئی د دوا سر و د و د حفاظت او سلامت دپاره عهد و پیمان

الغرض صرف دغه دری صورت دی چه په دوی کښ د محفوظ
الدم انسان وژل جایز دی. لیکن په دوی صورتونو کښ هم صورت
د اسلام په سلطنت کښ اوبیا صورت د اسلام قاضی لره پس له پوره
تحقیقات د شریعت کولونه د داسی کس قتل کول یا د هغه د قتل
حکم ورکول روا کیدی شی. نور چاله روانه دی.

اوس موږ د دوی مسئلې تائید دپاره د قال الله او قال الرسول
سندونه راوړو. وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ
كالقود وهد الردة والرجيم تفسير جلالین جلد اول ص ۹۰
وقتل المرتد ورجيم المحض تفسير بیضاوی جلد اول ص ۲۴۱

وذلك كما ورد في الخبر بالسيف بعد الايمان والزنا بعد
الاحصان وقتل النفس المنصومة. تفسير روح المعاني جلد دوم ص ۵۹۲

اودا خبره ظاهره ده چه په سرحدی ملکونو کښ کوم قسم خورون چه
کښیږی هغه دی دری صورتونو په شیخ یو کښ داخل نږدی. دی دپاره
د دوی په ناروا او حرام کید. وکښ هیڅ قدر شک و شکی نه نشته. له
دوی بیانونه حکمت ثابت شو چه ناسق وژل د شیخ الله ان په شریعت

په موجب د جنت له خوشبوئې نه به محروم پاتې شي. له دې نه
دا ثابت شوه چه د دې قسم قتل او د ناحق خون په سبب سره
د جنت بوی به هم په قاتل حرام وي. ثواب او نجات ته غواړي
د وینې خبرې په نسبت مفسرانو د قرآن مجید خطپله په
صاف طور لیکلي دي. چه هغه حق چه دده په سبب د محفوظ
الدم هتان وژل روا کښیږي هغه د دې قسم دې

(۱) حق د قصاص چه د هغه په سبب سره د محفوظ الدم جی آدم قتل
کول جائز کښیږي.

(۲) مړند کیدل یعنی چه خوک په اصل کښ مسلمان وي او بیا
صریحا اسلام پرېږدي او بې د هماغ قسم تاویل نه بالکل له اسلام
نه منکړ شي. د داسې کس وژل هم په شریعت کښ روا دی.

(۳) زنا کول د هوس. او محصن هغه کس دی چه مسلمان او ماعقل
بالغ خورې او په صحیح او شرعی نکاح سره خپلې ښځې سره
هم یستر شوی وي وغیره وغیره او سره د دې بیا زنا وکړي.
د داسې سړي وژل هم په شریعت کښ روا دی.

سره جنگ کوی (له دی نه هغه خلق مراد دی چه په جاريه مسلمانان
 حلی کوی یا صریحاً بد عهدي کوی او دخپل منافقي په کارونو سره
 مسلمانان په بلا او خطر کېښي آچري - او خپل ځان په شان مسلمانان
 کفر ته پري باسي. لکه چه ددی آیتون د مخکي ورسره آیتونو نه چه موند
 ورنه خیال کوو دغه مطلب په ښه شان ذهن نشین کښیږي - ددی
 پورتنی آیه یعنی **وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ** وړاند ورسره داسی د
**وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
 الْمُعْتَدِينَ** - **وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ** و **وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجُوا**
 سورة بقره رکوع ۲۷ - یعنی د خدای په لاری هغو خليفه و سره جنگ کوو
 چه تا و سره جنگ کوی او زیاتی مه کوی - بی شک خدا یتعالی زیاده
 کوونکی نه خوښوی - او دوی ووزی هر چرته چه ئی بیا موږی اړو ئی یا مو
 چرته نه چه تا سو ئی ایستی وی -

او ددی آیه یعنی **وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ** وړاند ورسره
 داسی دی - **فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِتْنَةٍ وَاللَّهُ أَسْرَضَهُمْ لِمَا كَسَبُوا**
الَّذِينَ يَبْغُونَ أَنْ تَقُولُوا مَنْ آمَنَ اللَّهُ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا

او اسلام کتب جائز نہ دی۔ بلکہ دیر سخت کناہ دی۔ پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم فرمائی دی۔

(۱) الکبائر الاشراك بالله وعقوق الوالدين وقتل النفس واليمين
الغیوس۔ رواہ البخاری۔ مشکوٰۃ شریف ص ۹

(۲) عبد اللہ بن مسعود فرمائی دی قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم لا تقتل

نفس ظلم الاکسان علی ابن آدم الاول کفل من دمها لانه اول
من سن القتل متفق علیہ۔ مشکوٰۃ شریف ص ۵ ذکر رسول اللہ

صلی اللہ علیہ وسلم اذ سئل عن الکبائر فقال الشک باللہ وقتل النفس وعقوق
الوالدين صحیح مسلم شریف ص ۴

اوس آخر کتب مونیہ اخبارہ ظاہر ول مناسب کنز وچہ ذکر آن
شریف پہ کم کم آیہ کتب چہ پہ عام طور سرہ دقتل عام حکم ورا کر ہی شوی
دی (مثلاً) وَأَقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ ثَبَّتْتُمُوهُمْ سورۃ بقرہ رکوع ۲۴ یعنی وَوُزْنِي
دُوِي ہر چرتی چہ بیاموئی یا دا آیت وَأَقْتُلُوا حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ
سورۃ نسا رکوع ۱۲ یعنی وَوُزْنِي ہر چرتی چہ بیاموئی۔ اور آیت چہ
وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً۔ سورۃ توبہ رکوع ۵۔ یعنی عموماً مشرکانو

له دودی نه هغه کسان (چې هغو مخلوق کین له لارې ورسېدل شي چې که هغوی
 اوستا سوپه منځ کین له پخوانه نه پورته وپرات شي وی. یاد دا چې هغوی
 داسې حال کین تا سوله درې چې له بهر ککړه کړاونه تا سوله د وروسته پورته
 قوم سره ستړی شوی وی - یعنې له دوی منافقان نه هغه کسان چې
 هغو مخلوق له لارې بهر ستاسو درې د وروسته پورته پات شوی وی. یا هغه
 کسان چې له جنګ کولو نه داسې بهر شې تا سوله نشته را شې چې نه د خپل قوم
 په ملاتړ تا سوله بهر جنګ کړی شي او نه ستاسو د وروستی خپل قوم سره
 جنګ کړی شي) د دوی قتل هم د حکم نه مستثنی او خارج دی - یعنې
 داسې کسان هرگز نه ورزی -

او ددی آیه **وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً** - په باقی او سیاق یعنی وړاندې
 یرستو په دې شان سره دی - **إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ**
شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَلِكَ
لِلَّذِينَ الْقِمَمُ فَلَا تَغْلِبُوا فِيهِنَّ أَنْفُسُكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا
بَيَّأَلُوكُمْ كَافَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ - سوره توبه (کوچمې یعنې
 پلشتې) د خنده ابتدای په نزد لوح محفوظ کین له لارې ورسېدل چې هغه دوی

وَذُوَالْوُكُفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَاتَّكُفُونُوا سَوَاءٌ ۚ لَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ
 حَتَّىٰ يَهْجُرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۚ بَلْ تَوَلَّوْا بَعْضُهُمْ وَأَتَّخِذُوا بَعْضُهُمْ
 وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَلِيًّا وَلَا تَصِيْرًا - إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ
 وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءَكُمْ حَصْرَتٌ مِنْهُمُ أَنَّ يَقُولُوا لَا بُدَّ مِنَّا
 يَقُولُوا قَوْلَهُمْ - سورة نساء رکوع ۱۱ - یعنی ای مسلمانان داتاسوخه کوی
 چه تاسو منافقان د پاره دوه پتولی جوړ شوی یی - اوس دای تعالیٰ
 خودوئی په سبب د بدو عملون مردود کړی دی - تاسو غواړئ چې داسی
 خلقونه هدايت وکړی چه دوی خداي تعالیٰ پخپل گمراه کړی دی -
 او حال د ادى چه څوک چه رب پاک گمراه کړی دی نو ته ای محمد
 صلعم پخپری هغوی د پاره هیڅ لار نه شی موندی - (ای مسلمانو)
 هغوی دا غیبتل چه تاسو کافران شی لکه چه هغوی پخپله دی - چه
 بیا تاسو سره یو شان شی پس تاسوله دوی نه هیڅوک خپل دوست
 مه جوړوی ترڅو چه دوی د خداي په لاری له ستره هرڅه خپل پری
 نه بږدی - لدییا که چری دوی وازیږی نووئی نیستی او چرته چنی موښی
 وئی وژنی - اوله دوی نه هیڅوک هم خپل دوست مه جوړوی - لیکن

فہرست اسماعی شریفہ مصدقین فتوای قتل ناجائز حسب ذیل اینکہ

جناب مفتی مولوی محمد عبد اللہ صفا	جناب مولوی غلام محمد صاحب بکوی
دو ٹکی میر مجلس مستشار العلماء لاہور	امام مسجد شاہی لاہور
جناب ابوالصفا مولوی قاضی میر احمد شاہ	جناب مولوی محمد صاحب
صاحب رضوانی پٹاوری	لدھیانوی
جناب سید مولوی محمد نذیر حسین	جناب مولوی ابو محمد عبد اللہ لاہوری
صاحب محدث دہلوی	ناظم تعلیم دینیات، ستر العلوم ہلیکراہ
جناب مولوی عبدالحی صاحب ابن آبادی	جناب مفتی محمد عبد الرحیم صاحب
لکھنوی منتظم دارالعلوم ندوۃ العلماء لکھنؤ	پٹاری
جناب مولوی غلام محمد صاحب ہشیار پور	جناب ملا حافظ عزت اللہ صاحب
مرکن اعظم ندوۃ العلماء لکھنؤ	ساکن رنجی ضلع پٹاوری
جناب ابوالخاں مولوی محمد عبد الحمید	جناب مولوی قاضی ظفر الدین صاحب
صاحب لکھنوی	ساکن کوجرانوالہ
جناب ابو سعید مولوی محمد حسین	جناب ملا حافظ حامد شاہ صاحب
صاحب بہاولوی	ذلیلجامع مسجد مہاراجپور پٹاوری

آسمانوندا وزمکه پیداکړی دی. په شمار دولس دی. چه له دوی
 نه خلور اشهر حرم دی. دغه هم دین دی. پس په دی میاشتنو
 کښ په خپل شان و نو ظلم مه کوی. او مشرکانو سره په ټولو میاشتنو
 کښ جنگ کوی. لکه چه هغوی تاسو سره په ټولو میاشتنو کښ جنگ کوی
 او پوه شئ چه بی شک پاک رب د هغو مخلوقو مل دی چه دوی له کفر او
 له شرک اوله عهد شکنی او د حرام په میاشتنو کښ له جنگونو نه شان
 ساتی. ای خالق له دی مذکور او د پور تنو یا تو نو د سیاق او محل
 نه په بڼه شان معلوم کړی چه دی قسم قتلونو او د ناحق خونونو
 لکه چه عموماً په سرحدی علا قو کښ کښیږی دین د اسلام او شریعت
 د پیغمبر علیه السلام هرگز هرگز اجازت نه دی ورکړی (بلکه په خلور
 مذ هب حرام او ناروادی) اسلام خو لا د هغو بد عهد منافقانو د قتل
 د صفای هم حکم ورکړی دی چه هغوی هغه قوم کښ لارشی وصل شئ چه هغوی
 سره له پخوانو مسلمانو عهد او پیمان کړی وی. د قانون قدرت لحاظ
 د پاره له دی نه زیاته نرغی به څه وی +

رفته قاضی میر احمد شاه رضوانی پشاورى مجرم

جناب مولوی ابو محمد غلام رسول	جناب مولوی عبدالرحمن صاحب
صاحب امرتسری	مولوی غلام علی صاحب خرم قدس سرہ
جناب مولوی عبدالعزیز صاحب	مولوی غلام احمد صاحب مدرس اول
لدھیانوی	مدرسہ نعمانیہ لاہور
جناب مولوی محمد حسن صاحب نجفی	جناب مولوی سید احمد صاحب
مدرس مدرسہ نعمانیہ لاہور	امام جامع مسجد دہلی
جناب قاضی رفیع اللہ صاحب ساکن	جناب مولوی عبدالجبار صاحب
بکھانی ضلع پشاور	غزنوی امرتسری
جناب سید محمد عبدالسلام الدہلوی نیر	جناب سید محمد ابوالحسن الدہلوی نیر
جناب مولانا شمس العباس سید محمد نذیر حسین	جناب مولانا شمس العباس سید محمد نذیر حسین
صاحب مدظلہ العالی محمد الدہلوی	صاحب مدظلہ العالی محمد الدہلوی
جناب مولوی محمد ابراہیم صاحب دہلوی	مداح بشیر نذیر صاحب مولوی محمد حسین
ابن مولوی محمد صاحب فقیر	صاحب المتخلص بمفقیر
جناب مولوی خلیل احمد صاحب	جناب مولوی رشید احمد صاحب کنگوہی
مدرس اول مدرسہ سہارنپور	مدرسہ مولوی محمد صاحب مدرسہ سہارنپور